

SVET PODĽA TWITTERU

8. 3. 2022

Ráno som sa zobudil, pred očami som mal mapu Ukrajiny. Červené škvrny ako rozliaty atrament na papieri, rozteká sa a vsakuje, už nikdy ho nevyčistíš.

Neviem, ako ďalej s písaním. Akoby som sa dostal do iného sveta, akoby som sa stal niekým iným. Cudzincom. Ten, kým som bol, sa stal cudzincom a neviem, či mu ešte dokážem porozumieť, nadviazať na to, čo je rozrobené.

Ako mám prepojiť tieto dve reality, svet pred a svet po? Ako mám zo spojenia týchto dvoch svetov urobiť knihu? Tento text dám na úvod, aby si porozumela, prečo je to rozlámané, a ak sa mi podarí to zlepšiť, tie body, nie body, čiary zlomu zostanú stále viditeľné. Japonci by ich vyplnili zlatom. Praskliny v dokonalom povrchu sú to najcennejšie.

Budem si písať denník. Začal som na začiatku roka. Premeškal si to, hovoril som si vtedy, premeškal si tie jedinečné roky s korunou, mal si zapisovať, ako sa zmenil svet, ako sme sa zmenili, ako si sa zmenil. Vedel som, že som to prepásol, to dôležité sa už stalo, ale aj tak som si kúpil zápisník a začal si písať denník. Tu v tejto knihe bude z neho len tento jeden deň, len tento deň, keď prišla jar a svietilo slnko a spievali vtáky. Len tento deň a možno zo pár ukradnutých strán. Občas niečo odpíšem sám od seba.

Je to dvanásť dní, čo nastal bod zlomu, a keď prežijeme ďalších dvanásť, potom spoznám, či je to možné, či to môže byť cesta, metóda, smer a cieľ.

PSYCHO

Začiatok je iba ilúzia. Každému začiatku niečo predchádza. To, čo sa práve teraz udeje, je iba nevyhnutným dôsledkom predošlých pohybov; gule lietajú po zelenom zamate, narážajú do seba, ťuknutie a znovu od seba odletia, ťuk, ťuk ťuk ťuk, ťuk ťuk, ako nepravidelné staccato spisovateľa, ktorý píše na stroji iba troma prstami, dvoma na pravej a jedným na ľavej ruke. Napísal takto už státisíce slov, ale stále musí z času načas skloniť hlavu a pozrieť sa na klávesnicu. Necíti sa preto ako podvodník? Od spisovateľa sa očakávajú rozličné zručnosti. Keď píše, musí to byť také rýchle, aby prsty nezdržovali tok myšlienok, teda ak nemá myslenie také pomalé, že na jeho zachytenie si vystačí aj s troma prstami. Musí sa vedieť usmievať na besedách, aj keď neverí tomu, že má zmysel o knihe rozprávať a vlastne, povedzme si pravdu,

ľudí nemá rád a netúži stretávať sa s nimi. Úplne najmenej má rád recenzentov, avšak musí bez mihnutia oka strpieť ich jedovaté útoky, udržať sa nad vecou, nenechať sa uniesť hnevom a nesnažiť sa vysvetliť im, ako sa veci naozaj majú. A musí vedieť čítať knihy svojich kolegov, spisovateľov spolupútnikov, generačných rovesníkov, ale aj tých mladších a, samozrejme, musí poznať klasi- kov, pretože on sám je iba pokračovateľ, trpaslík stojaci na pleciach obrov a tak.

Prestanem sa prechádzať po izbe a posadím sa. Skúšam sa znovu začítať do knihy, ale naozaj to nejde. Nedá sa to. Nie že by to bola zlá kniha, naopak. Ale vždy, keď začnem, po pár vetách ucítim nevoľnosť, a kým obrátim prvú stránku, začne ma napínať. Nerozumiem tomu. Je jasné, že je to nejaká hlavológia, nebude to nič fyziologické. Deje sa to len pri knihách domácich spisovateľov, takpovediac mojich bratov v zbrani. Je to nepríjemné, lebo za dva dni je beseda s autorom tejto knihy a ja by som ju mal moderovať. Chcel by som ju moderovať, veď je to vec, ktorá ma vždy bavila a prinesie to aj pár korún. Vlastne tieto malé kšefty sú to, čo ma drží nad vodou, od honoráru po honorár, od grantu po grant, v tom dlhom období temna, po ktorom prichádza kratučká extáza, rýchlo končiaca zaplatením dlhov na platobných kartách.

Mal by som vyhľadať nejakého odborníka, psychológa. Veľa ľudí, úspešných ľudí, ktorí robia veci vrcholovo, patria medzi top, mnohí z nich majú svojho kouča. Určite športovci, tí často, a možno aj manažéri, ale to sú často sociopati, tí žiadneho trénera nepotrebujú. Problém je v tom, že moje písacky nie sú v žiadnom slova zmysle vrcholové. Nikdy som nestál na piedestáli. Bojovník z druhej línie, podporný zbor, usilovný robotník

literatúry, aj knižku napíše, aj besedu odmoderuje, podcast nakrúti, všetko, čo treba, všetko, za čo je zaplatené.

Mal som si postaviť svoju Jastrabiu vežu a odstahovať sa do nej. Mal som, a neurobil som to. Asi sa bojím byť naozaj sám. Bojím sa toho, čo by som v sebe objavil. Ha, to by mohlo byť ono. Veď prečo sa zdráham ísť teraz za lekárom, psychológom, máme vôbec tu u nás aj psychoanalytikov? Lahol by som si na gauč a začal rozprávať, viete, pán doktor, teda vlastne, ako sa oslovuje psychoanalytik? Je to doktor? Lekár ľudských duší? Asi áno. Tak teda: Pán doktor, taká vec sa mi stala, nesmejte sa, prosím, viete, ja píšem knihy a popri tom moderujem besedy so spisovateľmi, a nahrávam podcasty, rozhovory s nimi, bavíme sa o písaní a, samozrejme, o ich knihách, a teda neviem, ako sa to stalo, nejako postupne, nie naraz, ale teraz je to už neúnosné, stratil som schopnosť čítať ich knihy. Nevie sa cez ne dostať, bráni mi v tom nevoľnosť, fyzicky mi je zle, začne ma napínať, dostanem triašku, oči sa mi naplnia slzami. Nedokážem ich knihy dočítať. Viem, je to absurdné a je to selektívne, je to iba pri knihách žijúcich autorov, domácich žijúcich autorov. Asi na to nemáte diagnózu, že? Pritom ja tie veci mám rád, niektoré z nich, aj by som si ich rád prečítal, ale nedokážem to.

Doktor sa na mňa pozrie, musím otočiť hlavu na gauči, aby som videl, že sa na mňa pozerá, skúmavo na mňa hladí a prehovorí až po minúte či dvoch. Skúšali ste audioknihy? opýta sa a nakloní sa nad zápisník, pripravený zaznačiť si moju odpoveď.

Nie, naozaj, mal by som ísť lekárovi.

Možno nie som jediný. Možno to majú aj ostatní, je to bežné, len tí druhí taja svoje slabosti lepšie ako ja. Čo ak je to tak, že všetci tí, ktorí píšu, stratia schopnosť čítať

knihy iných ľudí? Navyše je to progresívne, postupuje to, aj u mňa je to iba prvá fáza. Začína sa to knihami ľudí, ktorých poznáš, stačí, keď z videnia, ale neskončí to tam, nie iba domáci autori, naopak, postupne stratíš schopnosť čítať všetky knihy. Zostanú ti len tie odborné, príručky pre záhradkárov, kuchárske knihy, úplne nakoniec, v poslednej fáze, ti bude dobrá aj motivačná literatúra.

Pôjdem k lekárovi, nakoniec sa tam vyberiem, nič iné mi nezostane. Ten si vypočuje moju prvú vetu: Pán doktor, stratil som schopnosť čítať, a on iba kývne: Á, ďalší spisovateľ, vitajte, mali ste prísť skôr. Ukáže sa, že na to naozaj existuje diagnóza, má to aj meno, aorália. Alergia na rozprávanie. Pozrite, začne doktor vysvetľovať, telo proste nie je stavané na také množstvo príbehov, aké dnes absorbuje priemerný spisovateľ. Všetci veľa čítate, viac ako je zdravé, a keď nečítate, pozeráte seriál, a keď sa už konečne vyberiete von, nasadíte si slúchadlá a pustíte si do uší audioknihu. Telo nie je stavané na to, aby dokázalo spracovať také množstvo osudov a zákonite začne haprovať. Je to obranný mechanizmus, aby vám úplne nepreskočilo. Všimnite si, upozorní ma, náročky som povedal telo, nie duša, dnes už vieme, že duša neexistuje, je iba telo, jeho funkcie a ich rovnováha, homeostáza, narušíte ju a všetko sa začne rúcať ako domček z karát. Našťastie, dá sa to liečiť, ale vyžaduje si to silnú vôľu. Jedinou cestou je dôsledná, absolútna abstinencia. Budete musieť ísť do ústavu minimálne na tri týždne a potom to pokračuje ambulantne. Sú také skupiny, posadíte sa do kruhu, jeden za druhým rozprávate a každý začne vetou: Dobrý večer, som ten a ten a som spisovateľ a už tri mesiace som bez príbehu. Všetci zatlieskajú a vy potom začnete hovoriť o športe, počasí a politike, hocičo, len aby to nebolo osobné.

Hm, mohol by som napísať takúto poviedku. Budem musieť zrušiť to moderovanie a nájsť si nejakú prácu. Niekde sa zamestnám a popri tom budem aj písať. Budem nosiť zápisník, do ktorého si budem zapisovať vety, ktoré mi cez deň napadnú, a večer, keď prídem domov, tak sa najem, umyjem riady, sadnem si za stôl a začnem písať, až kým mi hlava od únavy neodkvacne. Zopárkrát zadriemem na stoličke, a keď sa preberiem, budem vedieť ako ďalej, ako pokračovať.

V noci nebudem spať dobre. Budú ma prenasledovať všetky nenaplnené túžby. Bude sa mi snívať, že som v jednom z tých novopostavených púštnych miest. Peniaze z ropy roztavili kopy piesku váľajúceho sa všade naokolo a pretavili ho do sklenených fasád kilometre vysokých mrakodrapov. Nemám tu čo robiť. Nepatrím sem. Som tu sám. Všetci naokolo sú fascinovaní, očarení dvíhajú hlavy do výšky a nevidia tie drobné postavičky neurodzených. Vlastne som jeden z nich, zbieram smeti a odvážam ich na skládku ukrytú v dunách ďaleko za mestom. Tú cestu okrem nás nikto nepoužíva a občas zapadneme, uviazneme v závejoch piesku, ktoré na cestu navial nekonečný vietor. Nikto sa neponáhľa nás zachrániť. Sedíme natlačení v tieni auta. Každý z nás má vodu v malej čutore priviazanej k pásu. Šetríme ňou. Nevieme, koľko to potrvá, kým po nás prídu. Ak vôbec. Ak nikto nepríde, kým sa zotmie, vyrazíme do mesta peši. Ochladí sa; pohyb nám bude robiť dobre, zahreje nás. Nad hlavou nám budú svietiť jagavé hviezdy, ich divadlo bude kaziť iba žiara mesta na obzore.

Jeden deň v týždni máme voľno. Ak chceme ísť k moru, musíme sa odviezť ďaleko za mesto, tam, kde pláže nie sú vyhradené pre turistov a urodzených. Treba tam ísť navečer,

cez deň je tam neznesiteľne teplo. Zaplávame si, a keď začne slnko zapadať, urobíme si oheň. Musíme pozbierať drevo, ktoré vyniesol na pobrežie príliv, alebo pálime ťaví trus, hm, ako sa vlastne robí oheň na púšti? Nezdržíme sa dlho. Pred jedenástou musíme byť na ubytovni. Pravidlá treba dodržiavať. Existujú tri druhy trestov. Pokuta, bičovanie a vyhostenie. Nikto nechce byť vyhostený. Každý z nás má tam niekde vonku rodinu, ktorá je odkázaná na peniaze, ktoré im odtiaľto posielame.

Najhorší nie sú urodzení. Tí sú na nás zvyknutí a viac-menej si náš nevšímajú. Najhorší sú turisti. Európania. Priťahuje ich sem luxus a hlavne to, že sa stávajú dočasne súčasťou kasty vyvolených. Tak ako si môžu požičať čln, tak si požičiavajú svoje postavenie. Teda majú ten pocit vznešenosti, netušia, ako nimi urodzení v skutočnosti opovrhujú. Návštevníci sem utekajú pred svojou každodennosťou. Sú unavení svetom, v ktorom žijú, preplneným svetom, ktorý nechápe ich jedinečnosť a výnimočnosť. Necestujú sem za kultúrou, za krásou, za poznáním. Nič z toho tu nie je. Cestujú sem kvôli nám. Existencia kasty podradných, polovičných otrokov ich fascinuje a priťahuje. Naša bieda je zdrojom ich hrdosti.

Ako ten politik z malej krajiny, príde, pobudne tu a vráti sa domov, vždy je to len na pár dní. Je šikovný, doma to vykáže ako služobnú cestu a preplatia mu to. Vracia sa sem pravidelne, niekoľkokrát do roka. Vlastne neviem, čo tu robí. Je tu pláž s dokonale zarovnanými radmi ležadiel a slnečníkov, ale tá je vždy poloprázdna. Aj sem mu chodia správy o tom, čo sa deje tam u nich; telefón mu občas pípne, ráno na izbe hotela, na pláži, aj potom, keď sa prechádza v klimatizovanom nákupnom stredisku; je to najväčšie nákupné stredisko na svete, plné zlata

a lesku, s akváriom veľkým ako dom a s bankomatom, z ktorého si môžete vybrať zlatú tehlu. Telefón si nevypne ani večer v reštaurácii. Rozprestrie biely obrúsok poskladaný vedľa strieborného príboru a zastrčí si ho za golier košele. S úškrnom si prečíta článok, v ktorom sa píše o novej kríze v koalícii. Dobré, že je mimo, nech sa len ruvú. Medzi polievkou a druhým chodom napíše krátku správu podpredsedovi, nech hodí udičku najsilnejšej strane v opozícii, presonduje, ako by to mohlo vyzerať po predčasných voľbách.

No dobre, nebudem viac čítať knihy iných ľudí, svet sa nezrúti. Ak však neodolám pokušeniu stať sa niekým iným, rozprávať pretavené zlomky príbehov, ktoré som do seba za tie roky nasal, nedopadne to so mnou dobre. Stratím schopnosť čítať, ale neprestanem písať. Vycucia ma to. Pôjde to zo mňa von, ale nič nepôjde na revanš dnu. Zákonite vo mne vznikne podtlak, telo bude chvíľu odolávať, ale fyzika nepustí, nakoniec sa scvrknem, pokrčím, zošúverím ako ponorka, ktorá sa potopila príliš hlboko, ten tlak naokolo ma rozpučí, zgniavi, zostane po mne iba mastný flak. Ak prestanem čítať, prestať písať sa stane otázkou života a smrti, nečakane fatálna súvislosť, tá najmenej riziková práca sa stane odrazu smrteľnou.

Áno, mal by som sa stať niekým iným a už ním zostať. Ale kým iným by som sa mal stať? Môžem si sám vedome vybrať, kým budem? Ako keby bol každý okamih krízovatkou s nekonečne veľa cestami a je iba na mojej vôli, na sile mojej vôle, na mojom odhodlaní, ktorou z tých ciest sa vydám. V každom okamihu sa náš svet štiepi na nový a nový variant a môj osud je v každom z tých nových svetov odlišný. Je to nekonečná sieť výhybiek, je na mne, ktorou cestou sa vydám, doprava, doľava, doľava

a znovu doprava, v každom okamihu si vyberám, kam sa výhybka prehodí, preskočím na novú koľaj a opäť si musím vybrať. Vstanem alebo zostanem sedieť, začnem písať alebo to nechám tak, ozvem sa alebo zostanem ticho, skúsím ešte milovať alebo radšej utečiem.

Ani jedna z tých ciest nie je tá pravá. Všetky sú rovnocenné či rovnako bezcenné; ak chce človek byť cynikom, je to také ľahké, prestať dúfať.

Prestanem čítať a prestanem písať. Budem sa musieť stať niekým iným, ale prežijem. Nechcem skončiť na tom cintoríne spisovateľov, ktorých zničili príbehy, s ktorými pracovali. Ak uverím pevnému, nemennému obrazu seba samého, rýchlo sa meniaci svet ma zomelie. Budem smiešny ako kúzelník, ktorý uveril vlastným trikom. Svet ma zomelie, požuje a vypluje ako nestráviteľný odpad, ktorý nemá žiadnu hodnotu. Ak sa nechcem stať skamenelinou, muzeálnym artefaktom, musím sa zmeniť. Prestať byť tým, kým som, a stať sa niekým iným. Na chvíľu, na pár rokov a potom znovu a znovu. Skôr či neskôr spadnem a namočím sa, ale podarí sa mi vyhliadnuť si novú veľkú vlnu a chvíľu sa na nej zviezť. Budem stúpať, prikrčím sa, aby som sa schoval pred speneným hrebeňom, ktorý sa cezo mňa začne prevaľovať. Na pláž sa vrátim, až keď slnko zapadne. Bude tam horieť oheň, dym z neho bude smrdieť, ale skupina mužov v zafúlaných plášťoch sa pomkne, urobia mi miesto, a tak si sadnem medzi nich, niekto mi podá hrnček horúceho čaju, nakloním sa, na tvári ucítim vlhké teplo a akoby z diaľky začujem smiech. Iskry vyletujúce z ohňa sa budú odrážať v očiach ľudí okolo mňa.